

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2019 m. lapkričio 12 d.¹

Byla C-502/19

**Baudžiamoji byla,
dalyvaujant
Oriol Junqueras Vies,
Ministerio Fiscal,
Abogacía del Estado,
Partido político VOX**

(*Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Suimtas valstybės narės pilietis, išrinktas Europos Parlamento nariu baudžiamosios bylos teismo nagrinėjimo stadijoje – Atsisakymas leisti suinteresuotajam asmeniui įvykdyti nacionalinėje teisėje numatytą reikalavimą – Protokolas (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų – 9 straipsnis – Parlamento nario imuniteto taikymo sritis ir apimtis – Sąvokos „išrinktas“ ir „Europos Parlamento narys“ – Aktas dėl Europos Parlamento narių rinkimų – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 39 straipsnis – Teisė būti kandidatu“

Ižanga

1. Kiekvienos naujos *House of Commons* (Bendruomenių rūmai, Jungtinė Karalystė) kadencijos pradžioje *speaker* (pirmininkas) pateikia karaliui (ar, kaip yra šiuo metu, karalienei) paraišką, kuria prašo suteikti Rūmams „žodžio laisvę, apsaugą nuo suėmimo, galimybę prireikus kreiptis į Jo (Jos) Didenybę ir kuo palankiau vertinti jų darbą“. Karalius pateikia atsakymą, kuriuo patvirtina visas savo ar savo daugybės pirmtakų suteiktas privilegijas².

2. Būtent Jungtinės Karalystės Parlamento istorijoje glūdi parlamentinio imuniteto, vadinamo *parliamentary privilege*, ištakos. Svarbiausia šios privilegijos dalis – žodžio laisvė – buvo oficialiai įtvirtinta XVI a. pabaigoje ir 1689 m. kodifikuota Teisių bilyje (*Bill of Rights*). Iš jos kilo dabartinė apsauga nuo patraukimo atsakomybėn (materialinis imuniteto aspektas) už pareiškimus ar veikas, padarytus vykdant Parlamento nario įgaliojimus.

3. Kontinentinėje teisėje parlamentinio imuniteto atsiradimas paprastai siejamas su Prancūzijos revoliucija. Per šią revoliuciją sukurtai institucijai – Nacionalinei asamblėjai – reikėjo apsaugos nuo iki tol vyravusios absoliutinės monarchijos valdžios. Pirmiausia šis imunitetas buvo apibūdintas pačios Nacionalinės asamblėjos dekretuose. Jis jau tada apėmė du tokio parlamentinio imuniteto, koks

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² Hardt, S., *Parliamentary Immunity. A Comprehensive Study of the Systems of Parliamentary Immunity in the United Kingdom, France, and the Netherlands in a European Context*, Intersentia, Cambridge, 2013, p. 62.

žinomas dabar, aspektus: materialinį imunitetą (nuo patraukimo atsakomybėn) už veikas, padarytas vykdant Parlamento nario įgaliojimus³, ir procesinį imunitetą (neliečiamybę) kitų veikų atžvilgiu, išskyrus atvejus, kai leidimą patraukti atsakomybėn duoda Asamblėja⁴. Vėliau parlamentinis imunitetas buvo įtvirtintas 1791 m. Konstitucijoje ir tapo konstitucinio lygmens institutu.

4. Per Prancūzijos revoliuciją įtvirtinta šio imuniteto forma, apimanti du aspektus – apsaugą nuo patraukimo atsakomybėn ir neliečiamybę – buvo plačiai pritaikyta reglamentuojant kontinentinės Europos valstybių parlamentų narių teises.

5. Nors parlamentinis imunitetas yra kiekvienam Parlamento nariui asmeniškai suteikiama apsauga, jo tikslas vis dėlto kitoks. Tai yra ne Parlamento nario privilegija, kuria siekiama, kad jam nebūtų taikomi bendri įstatymai, bet viso Parlamento apsaugos sistema⁵.

6. Konkrečiau dėl neliečiamybės pasakytina, kad vienas iš šios apsaugos tikslų yra užtikrinti, kad galėtų susirinkti visas Parlamentas ir dėl nesąžiningo ar nepagrįsto baudžiamojo persekiojimo (ar traukimo civilinėn atsakomybėn) nė vienam nariui nebūtų atimta galimybė dalyvauti diskusijose⁶.

7. Šiuo metu dažnai abejojama šiuo imunitetu. Teigiama, kad tai anachronizmas, likęs nuo laikų, kai parlamentams kėlė grėsmę vykdomosios valdžios ir pastarajai dažnai tarnaudavusių teismų piktnaudžiavimas. Tačiau modernioje teisinėje valstybėje teismų nepriklausomumas yra geriausia garantija, kad nebus nepagrįstai keliama grėsmė parlamento veiklai ar sudėčiai, tad procesinis imunitetas netenka prasmės. Be to, šis imunitetas sudaro prielaidas piktnaudžiavimui ir gali kelti grėsmę asmenų, nukentėjusių nuo Parlamento narių veiksmų, padarytų ne jiems vykdant savo įgaliojimus, pagrindinei teisei kreiptis į teismą⁷.

8. Iš tiesų daugelis šių teiginių yra teisingi.

9. Vis dėlto, viena vertus, manau, jie atspindi labai optimistinį požiūrį: teisinė valstybė ne visur vienodai pažengusi, o politinis progresas ne visuomet vyksta tik viena – stiprėjimo – kryptimi. Be to, nors iš esmės teismai yra nepriklausomi, tai ne visada pasakytina apie teisėsaugos institucijas ar prokuratūrą⁸.

10. Kita vertus, tokios priemonės, kaip teisminė sprendimų atšaukti imunitetą kontrolė, imuniteto apimties ar taikymo srities ribojimas ir parlamentų praktika iš principo atšaukti imunitetą, išskyrus *fumus persecutionis* atvejus, leidžia išvengti piktnaudžiavimo ir užtikrinti, kad imunitetas būtų taikomas tik pagal savo paskirtį – kaip parlamento apsauga.

11. Tad tinkamai taikomas Parlamento narių imunitetas yra viena iš jų pačių ir viso Parlamento (įskaitant Europos Parlamentą) nepriklausomumo garantijų.

3 1789 m. birželio 23 d. Nacionalinės asamblėjos dekretas dėl jos narių neliečiamybės.

4 1790 m. birželio 26 ir 27 d. Nacionalinės asamblėjos dekretas, kuriuo laikinai nustatomi atvejai, kuriais Nacionalinės asamblėjos nariai gali būti sulaikyti, ir jiems taikytinų procedūrų forma.

5 Žr. Europos Parlamento darbo tvarkos taisyklių 5 straipsnio 2 dalies antrą sakinį: „Parlamento nario imunitetas nėra jo asmeninė privilegija, bet viso Parlamento ir jo narių nepriklausomybės garantija“.

6 Šią mintį puikiai išreiškė *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis Teismas, Ispanija) 1985 m. liepos 22 d. nutarime 90/1985 (ES:TC:1985:90); jame nurodyta, kad procesinio imuniteto tikslas yra „išvengti atvejų, kai baudžiamosios priemonės naudojamos siekiant sutrukdyti rūmams vykdyti savo veiklą ar pakeisti jų sudėtį, nulemtą tautos valios“ (išversta mano).

7 Kaip pavyzdį žr. Santaolalla López, F., *Derecho parlamentario español*, Editorial Dykinson, Madrid 2013, p. 143. Dėl ryšio tarp imuniteto ir pagrindinių teisių žr. Muylle, K., „L’immunité parlementaire face à la Convention européenne des droits de l’Homme“, *Administration publique*, 3/2008, p. 207–216.

8 Šios pastabos nereikėtų aiškinti kaip nuorodos į kurią nors konkrečią valstybę, t. y. Ispanijos Karalystę. Tai objektyvus teiginys, kurį pripažino, pvz., Venecijos komisija, be kita ko, labai kritiškai nusiteikusi Parlamento narių apsaugos nuo patraukimo atsakomybėn atžvilgiu (žr. Europos Komisija už demokratiją, pagrįstą teise, „Ataskaita dėl parlamentinio imuniteto apimties ir atšaukimo“, priimta Venecijoje 2014 m. kovo 21 ir 22 d., www.venice.coe.int, 154 punktas).

12. Vis dėlto siekiant pasinaudoti šiuo imunitetu pirmiausia reikia įgyti Parlamento nario statusą. Kalbant apie Europos Sąjungos institucinę struktūrą, pažymėtina, kad šio statuso įgijimas reglamentuojamas iš dalies valstybių narių nacionalinės teisės, ir iš dalies Sąjungos teisės nuostatomis. Šioje byloje kyla klausimas dėl šių skirtingų teisės sistemų taikymo srities atskyrimo. Taigi ši byla turi konstitucinę reikšmę, daug platesnę nei asmeninė apelianto pagrindinėje byloje padėtis ir su tuo susiję nacionaliniai politiniai debatai. Šioje byloje keliamus teisės klausimus siūlau nagrinėti būtent per šią konstitucinę prizmę.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

13. Protokolo (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų⁹, pridėto prie ES ir ESV sutarčių (toliau – Protokolas), 9 straipsnyje nurodyta:

„Europos Parlamento nariai sesijų metu naudojami:

- a) savo valstybės teritorijoje – imunitetais, kurie toje valstybėje yra suteikiami Parlamento nariams;
- b) visų kitų valstybių narių teritorijose – imunitetu nuo bet kokios sulaikymo priemonės ir patraukimo atsakomybėn.

Imunitetas taip pat galioja Europos Parlamento nariams vykstant į Europos Parlamento susitikimų vietą arba grįžtant iš jos.

Imunitetu negali naudotis narys, užklyptas darantis nusikaltimą, taip pat joks imunitetas negali sukliudyti Europos Parlamentui pasinaudoti savo teise atšaukti vieno iš narių imunitetą.“

14. Europos Parlamento narių rinkimų procedūra reglamentuojama prie 1976 m. rugsėjo 20 d. Tarybos sprendimo 76/787/EAPB, EEB, Euratomas pridėtu Aktu dėl atstovų į Europos Parlamentą rinkimų remiantis tiesiogine visuotine rinkimų teise¹⁰, iš dalies pakeistu 2002 m. birželio 25 d. ir rugsėjo 23 d. Tarybos sprendimu 2002/772/EB, Euratomas¹¹ (toliau – 1976 m. aktas). Šio akto 5 straipsnyje nustatyta:

„1. Penkerių metų kadencija, kuriai išrenkami Europos Parlamento nariai, prasideda prasidėjus pirmajai sesijai po kiekvienų rinkimų.

<...>

2. Kiekvieno Europos Parlamento nario mandatas pradeda ir baigia galioti tuo pat metu kaip 1 dalyje nurodytas laikotarpis.“

15. Minėto akto 6 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Europos Parlamento nariai naudojami privilegijomis ir imunitetais, taikytiniais jiems remiantis 1965 m. balandžio 8 d. Protokolu dėl Europos Bendrijų privilegijų ir imunitetų.“

⁹ OL C 326, 2012, p. 266.

¹⁰ OL L 278, 1976, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 137.

¹¹ OL L 283, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 137.

16. To akto 8 straipsnio pirmoje pastraipoje nurodyta:

„Remiantis šio Akto nuostatomis, rinkimų procedūrą kiekvienoje valstybėje narėje reglamentuoja jos nacionalinės nuostatos.“

17. 1976 m. akto 12 straipsnyje numatyta:

„Europos Parlamentas patikrina Europos Parlamento narių įgaliojimus. Šiuo tikslu jis atsižvelgia į valstybių narių oficialiai paskelbtus rezultatus ir sprendžia visus ginčus, galinčius kilti dėl šio Akto nuostatų, išskyrus ginčus, kylančius dėl šiame Akte minimų nacionalinės teisės nuostatų.“

18. Galiausiai šio akto 13 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Laisva vieta atsiranda, kai dėl atsistatydinimo, mirties ar mandato netekimo pasibaigia Europos Parlamento nario mandatas.“

Ispanijos teisė

19. Ispanijos Konstitucijos 71 straipsnyje įtvirtinta:

„1. Deputatų Rūmų ir Senato nariai naudojami neliečiamybe¹² dėl vykdant savo pareigas pareikštos nuomonės.

2. Įgaliojimų laikotarpiu Deputatų Rūmų ir Senato nariai taip pat turi imunitetą ir juos laikinai sulaikyti galima tik užklupus vykdant nusikalstamą veiką. Negalima jiems pareikšti kaltinimų arba vykdyti jų baudžiamojo persekiojimo be išankstinio Deputatų Rūmų ar Senato leidimo.

3. Kompetenciją nagrinėti bylas, iškeltas Deputatų Rūmų ar Senato nariams, turi *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) baudžiamųjų bylų kolegija.

<...>.“

20. Ispanijos rinkimų sistema reglamentuojama *Ley orgánica 5/1985 del Régimen Electoral General* (1985 m. birželio 19 d. Pagrindinis įstatymas Nr. 5/1985 dėl bendrosios rinkimų tvarkos)¹³, su pakeitimais (toliau – Rinkimų kodeksas). Šio kodekso VI antraštinėje dalyje išdėstytos specialiosios nuostatos dėl Europos Parlamento rinkimų. Be kita ko, minėto kodekso 224 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. *Junta Electoral Central* (Centrinė rinkimų komisija, Ispanija) ne vėliau kaip dvidešimtą dieną po rinkimų suskaičiuoja balsus nacionaliniu lygmeniu, paskirsto atitinkamus mandatus kiekvienam kandidatui ir paskelbia išrinktus narius.

2. Išrinkti kandidatai per penkias dienas nuo paskelbimo apie jų išrinkimą Centrinėje rinkimų komisijoje turi duoti priesaiką arba pasižadėti laikytis Konstitucijos. Šiam terminui suėjus, Centrinė rinkimų komisija paskelbia, kad atitinkami Europos Parlamento narių, neprisiekusių ar nepasižadėjusių laikytis Konstitucijos, mandatai yra laisvi, ir sustabdo visų privilegijų, kurios jiems galėtų priklausyti dėl vykdomų pareigų, galiojimą, kol jie tai padarys.“

¹² Ispanų teisinėje kalboje žodis „neliečiamybė“ (*inviolabilidad*) suprantamas kaip tai, kas iš tiesų yra apsauga nuo patraukimo atsakomybėn, t. y. materialinis imuniteto aspektas, o žodis „imunitetas“ (*inmunidad*) – kaip tai, ką vadintume neliečiamybe, t. y. procesiniu imuniteto aspektu.

¹³ BOE, Nr. 147, 1985 m. birželio 20 d., p. 19110.

21. 1882 m. rugsėjo 14 d. *Real Decreto por el que se aprueba la Ley de Enjuiciamiento Criminal* (Karaliaus dekretas, kuriuo patvirtinamas Baudžiamojo proceso kodeksas, toliau – Baudžiamojo proceso kodeksas)¹⁴ 384a straipsnyje įtvirtinta:

„Kai įsiteisėja nutartis perduoti bylą nagrinėti teisiama jame posėdyje ir paskiriamas suėmimas dėl nusikalstamos veikos, kurią padarė asmuo, dalyvavęs ginkluotų gaujų arba teroristų ar sukilėlių veikloje arba su jais susijęs, kaltinamojo viešųjų funkcijų ar pareigų vykdymas automatiškai sustabdomas, kol jam taikomas suėmimas.“

22. Šio kodekso 750–755 straipsniuose išdėstyta:

„750 straipsnis

Teismas, nusprendęs, kad reikia pradėti *Cortes* [(Senatas ir Deputatų Rūmai)] nario baudžiamąjį persekiojimą dėl nusikalstamos veikos, tuo atveju, jei vyksta *Cortes* [Senatas ir Deputatų Rūmai)] sesija, proceso prieš jį nepradeda, kol viena iš teisėkūros institucijų, kurios narys yra tas asmuo, neduoda atitinkamo leidimo.

751 straipsnis

Jeigu *Cortes* narys buvo užklyptas darantis nusikalstamą veiką, jis gali būti laikinai sulaikytas ir dėl jo gali būti pradėtas ikiteisminis tyrimas be pirmesniame straipsnyje nurodyto leidimo, tačiau per dvidešimt keturias valandas nuo laikino sulaikymo arba pranešimo apie įtarimą apie tai turi būti pranešta atitinkamai teisėkūros institucijai.

Atitinkamai teisėkūros institucijai taip pat pranešama apie tai, kad nagrinėjama byla dėl asmens, kuris buvo išrinktas *Cortes* nariu pradėjus jo baudžiamąjį persekiojimą.

752 straipsnis

Jeigu *Cortes* nario baudžiamasis persekiojimas pradėtas laikotarpiu tarp Parlamento sesijų, bylą nagrinėjantis teismas apie tai nedelsdamas turi pranešti atitinkamai teisėkūros institucijai.

Tokią pareigą jis turi ir tuo atveju, kai išrinkto *Cortes* nario baudžiamasis persekiojimas pradėtas prieš *Cortes* susirenkant į pirmąjį posėdį.

753 straipsnis

Bet kuriuo atveju teismo kancleris sustabdo bylos nagrinėjimą nuo tos dienos, kurią *Cortes* buvo pateikta informacija, neatsižvelgdamas į tai, ar vyksta Parlamento sesija, ar yra laikotarpis tarp sesijų; byla nenagrinėjama, kol atitinkama teisėkūros institucija nepriima atitinkamo sprendimo.

754 straipsnis

Jeigu Senatas arba Deputatų Rūmai nesuteikia prašomo leidimo, bylos dalis dėl *Cortes* nario nutraukiama, tačiau bylos dalis dėl kitų kaltinamųjų nagrinėjama toliau.

¹⁴ *Gaceta de Madrid*, Nr. 260, 1882 m. rugsėjo 17 d., p. 803 (BOE-A-1882-6036).

755 straipsnis

Leidimo prašoma pateikiant *supplicatorio* [(prašymą atšaukti imunitetą)]; prie jo kaip konfidenciali informacija pridedama autentiška kaltinamojo akto dėl Senato ar Deputatų Rūmų nario kopija, taip pat prokuroro nuomonė ir konkretūs reikalavimai, dėl kurių teikiamas prašymas suteikti leidimą.“

Faktinės aplinkybės, procesas ir prejudiciniai klausimai

23. Tuo metu, kai *Parlamento de Catalunya* (Katalonijos Parlamentas) priėmė 2017 m. rugsėjo 6 d. *Ley 19/2017 del referéndum de autodeterminación* (Referendumo dėl apsisprendimo įstatymas Nr. 19/2017)¹⁵ ir 2017 m. rugsėjo 8 d. *Ley 20/2017 de transitoriedad jurídica y fundacional de la República* (Įstatymas Nr. 20/2017 dėl pereinamojo laikotarpio, per kurį įtvirtinama teisės sistema ir sukuriama Respublika)¹⁶, taip pat, kai 2017 m. spalio 1 d. buvo surengtas pirmajame iš minėtų dviejų įstatymų (jo nuostatų galiojimas sustabdytas *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis Teismas) sprendimu) numatytas referendumas dėl apsisprendimo, apelianas pagrindinėje byloje – Oriol Junqueras Vies buvo *Gobierno autonómico de Catalunya* (Katalonijos autonominė vyriausybė, Ispanija) pirmininko pavaduotojas.

24. Po šių įvykių *Ministerio fiscal* (Generalinė prokuratūra, Ispanija), *Abogado del Estado* (valstybės advokatas, Ispanija) ir politinė partija VOX inicijavo baudžiamąją bylą keliems asmenims, įskaitant O. Junqueras Vies, kuriems buvo pareikšti kaltinimai dalyvavus separatistiniame procese ir padarius tris nusikalstamas veikas, kvalifikuojamas, pirma, kaip „sukilimas“ arba „maištas“, antra, kaip „nepaklusnumas“ ir, trečia, kaip „lėšų pasisavinimas“.

25. Vykstant ikiteisminiam tyrimui šioje baudžiamojame byloje, 2017 m. lapkričio 2 d. nutartimi O. Junqueras Vies buvo paskirtas suėmimas. Jis iki šiol suimtas, nes suėmimas vis pratęsimas teismo nutartimis.

26. Jau pradėjus O. Junqueras Vies iškeltos baudžiamosios bylos teismo nagrinėjimo stadiją, jis iškėlė savo kandidatūrą 2019 m. balandžio 28 d. vykusiuose *Congreso de los Diputados* (Deputatų Rūmai, Ispanija) rinkimuose. Ir buvo išrinktas šių Rūmų nariu.

27. 2019 m. gegužės 14 d. nutartimi¹⁷ *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė, kad Deputatų Rūmų nereikia prašyti Ispanijos Konstitucijos 71 straipsnio 2 dalyje ir Baudžiamojo proceso kodekso 755 straipsnyje numatyto išankstinio leidimo, nes O. Junqueras Vies išrinktas Parlamento nariu po to, kai buvo pradėta jam iškeltos baudžiamosios bylos teismo nagrinėjimo stadija. Šio teismo nuomone, minėtoje konstitucinėje nuostatoje įtvirtintas imunitetas taikytinas tik tais atvejais, kai baudžiamasis procesas dėl atitinkamo Senato ar Deputatų Rūmų nario dar nepasiekė teismo nagrinėjimo stadijos.

28. Ta pačia nutartimi minėtas teismas, išnagrinėjęs atitinkamą O. Junqueras Vies prašymą, išimties tvarka suteikė jam leidimą išeiti iš įkalinimo įstaigos, kad, prižiūrimas policijos ir sudarius sąlygas, kuriomis būtų galima užtikrinti jo saugumą, galėtų dalyvauti pirmajame plenariniame Deputatų Rūmų posėdyje ir taip įvykdyti Deputatų Rūmų statuto 20 straipsnyje numatytus reikalavimus, susijusius su nario vietos užėmimu ir, be kita ko, priesaikos davimu.

15 DOGC, Nr. 7449, 2017 m. rugsėjo 6 d., p. 1.

16 DOGC, Nr. 7451, 2017 m. rugsėjo 8 d., p. 1.

17 *Tribunal Supremo* nutartis 5051/2019 (ES:TS:2019:5051A).

29. O. Junqueras Vies įvykdžius šiuos reikalavimus ir užėmus savo vietą, paskui grįžus į įkalinimo įstaigą, jo, kaip Parlamento nario, funkcijų vykdymas buvo sustabdytas 2019 m. gegužės 24 d. Deputatų Rūmų Biuro sprendimu, priimtu vadovaujantis Baudžiamojo proceso kodekso 384bis straipsniu.

30. O. Junqueras Vies taip pat iškelė savo kandidatūrą 2019 m. gegužės 26 d. surengtuose Europos Parlamento rinkimuose. Jis buvo išrinktas Parlamento nariu – vadovaujantis Rinkimų kodekso 224 straipsnio 1 dalimi; apie tai paskelbta 2019 m. birželio 13 d. Centrinės rinkimų komisijos sprendime „Paskelbimas apie 2019 m. gegužės 26 d. vykusiuose rinkimuose išrinktus Europos Parlamento narius“¹⁸.

31. 2019 m. birželio 14 d. nutartimi (toliau – 2019 m. birželio 14 d. nutartis) *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) atmetė O. Junqueras Vies prašymą išimties tvarka suteikti jam leidimą išeiti iš įkalinimo įstaigos, kad galėtų atvykti į Centrinę rinkimų komisiją ir duoti priesaiką laikytis Ispanijos Konstitucijos, kaip pagal Rinkimų kodekso 224 straipsnio 2 dalį reikalaujama iš asmenų, išrinktų Parlamento nariais.

32. 2019 m. birželio 20 d. sprendimu Centrinė rinkimų komisija konstatavo, kad O. Junqueras Vies nedavė minėtos priesaikos, ir, vadovaujantis Rinkimų kodekso 224 straipsnio 2 dalimi, jam skirta vieta Parlamente buvo paskelbta laisva, taip pat sustabdytas visų privilegijų, kurios jam galėtų būti suteiktos, einant šias pareigas, taikymas. Tuo pat metu ši komisija Europos Parlamentui perdavė Ispanijoje išrinktų narių sąrašą; jame O. Junqueras Vies pavardės nebuvo.

33. 2019 m. liepos 2 d. įvyko devintosios kadencijos Europos Parlamento pirmasis posėdis.

34. O. Junqueras Vies pateikė *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) apeliacinį skundą dėl 2019 m. birželio 14 d. nutarties; jame remiasi Protokolo 9 straipsnyje numatytu imunitetu.

35. Šiomis aplinkybėmis *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar [Protokolo] 9 straipsnis taikomas iki „sesijų“ pradžios tuo atveju, kai sunkiomis nusikalstamomis veikomis kaltinamas asmuo, kuriam taikomas suėmimas, teismo paskirtas už veikas, padarytas prieš prasidedant rinkimų procesui, kuriam pasibaigus tas asmuo buvo paskelbtas išrinktu į [Parlamentą], tačiau teismo sprendimu jam išimties tvarka nesuteiktas leidimas išeiti iš įkalinimo įstaigos, kad galėtų įvykdyti reikalavimus, nustatytus nacionalinės teisės aktuose dėl rinkimų, į kuriuos daroma nuoroda [1976 m. akto] 8 straipsnyje?
2. Jeigu būtų atsakyta teigiamai, ar tuo atveju, jei nacionalinės teisės nuostatose dėl rinkimų numatyta institucija praneštų [Parlamentui], kad išrinktas asmuo dėl to, kad neįvykdė nustatytų reikalavimų, susijusių su rinkimais (jis negalėjo to padaryti, nes taikant suėmimą byloje dėl sunkių nusikalstamų veikų apribota jo judėjimo laisvė), neįgijo Parlamento nario statuso ir jo neįgis, kol neįvykdys šių reikalavimų, reikėtų ir toliau „sesijų“ sąvoką aiškinti plačiai, nepaisant to, kad išrinkto asmens lūkesčiai gauti mandatą nutrūko laikinai?
3. Jeigu būtų pateiktas atsakymas, kad taikytinas platus aiškinimas, ar tuo atveju, kai išrinktam asmeniui, likus pakankamai laiko iki rinkimų proceso pradžios, byloje dėl sunkių nusikalstamų veikų būtų paskirtas suėmimas, šią kardomąją priemonę skyrusi teisminė institucija, atsižvelgdama į [Protokolo] 9 straipsnio formuluotę „[Parlamento] nariams vykstant į [Parlamento] susitikimų vietą arba grįžtant iš jos“, privalėtų visiškai ir beveik automatiškai panaikinti suėmimą, kad būtų galima įvykdyti formalumus ir nuvykti į [Parlamentą], ar ši institucija turėtų atsižvelgti į kriterijų, pagal

¹⁸ BOE 2019, Nr. 142, p. 62477.

kurį kiekvienu konkrečiu atveju vertinama pusiausvyra tarp, pirma, teisių ir interesų, kylančių iš teisingumo intereso ir tinkamo bylos nagrinėjimo, ir, antra, teisių ir interesų, susijusių su imuniteto institutu, kiek tai susiję tiek su Parlamento veiklos ir nepriklausomumo užtikrinimu, tiek su išrinkto asmens teise vykdyti viešąsias pareigas?“

36. Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) pabrėžė, kad Teisingumo Teismui teikia klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, kurie jam kilo ne ruošiantis priimti nuosprendį tuo metu nagrinėtoje baudžiamojoje byloje dėl O. Junqueras Vies, o dėl procesinio kazuso, kilusio dėl suinteresuotojo asmens pateikto apeliacinio skundo dėl 2019 m. birželio 14 d. nutarties. Jis taip pat nurodė, kad privalėjo pateikti šiuos klausimus Teisingumo Teismui, nes pagal Ispanijos Konstitucijos 71 straipsnio 3 dalį jis yra teisminė institucija, priimanti sprendimus pirmąja ir galutine instancija.

37. Teisingumo Teismas gavo prašymą priimti prejudicinį sprendimą 2019 m. liepos 1 d. O. Junqueras Vies, Generalinė prokuratūra, politinė partija VOX, Ispanijos vyriausybė, Europos Parlamentas ir Europos Komisija pateikė rašytines pastabas. Šioms šalims buvo atstovaujama per 2019 m. spalio 14 d. įvykusį teismo posėdį.

38. Tą pačią dieną prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priėmė Nuosprendį Nr. 459/2019 (toliau – 2019 m. spalio 14 d. nuosprendis), juo, be kita ko, skyrė O. Junqueras Vies trylikos metų laisvės atėmimo uždaroje įkalinimo įstaigoje bausmę, taip pat tokiam pačiam laikotarpiui atimtos jo pilietinės teisės (*inhabilitación absoluta*). Tą pačią dieną Teisingumo Teismui išsiųstame rašte šis teismas nurodė, kad nutartis dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą palikta nepakeista.

Analizė

39. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas uždavė Teisingumo Teismui tris prejudicinius klausimus, iš esmės susijusius su Protokolo 9 straipsnyje numatyto Parlamento narių imuniteto taikymu *ratione personae* ir *ratione temporis* atžvilgiu. Vis dėlto iš kelių šios bylos šalių pateiktų pastabų matyti, kad dėl apelianto pagrindinėje byloje visų pirma kyla daug svarbesnis klausimas: ar O. Junqueras Vies turi Parlamento nario¹⁹ statusą? Tad savo analizę pradėsiu nuo šio klausimo nagrinėjimo.

Parlamento nario statusas

40. Protokolo 9 straipsnyje įtvirtintas parlamentinis imunitetas taikomas Parlamento nariams. Tačiau pastabas pateikusios šalys pagrindinėje byloje, išskyrus, be abejo, apeliančią pagrindinėje byloje, mano, kad pastarasis neįgijo šio statuso ar bent jau tai nėra akivaizdu. Jos tvirtina, kad pagal 1976 m. aktą rinkimų į Parlamentą procesą reglamentuoja valstybių narių nacionalinės teisės aktai. Šių šalių teigimu, Rinkimų kodekso 224 straipsnyje įtvirtinta į Parlamentą išrinktų narių pareiga prisiėkti laikytis Ispanijos Konstitucijos yra vienas iš rinkimų proceso Ispanijoje etapų, todėl asmuo, paskelbtas išrinktu, įgyja Parlamento nario mandatą ir visas su juo susijusias privilegijas, įskaitant imunitetą, tik tada, kai įvykdo šią pareigą. Vadovaudamasi šia logika, Centrinė rinkimų komisija išsiuntė Parlamentui išrinktų asmenų sąrašą, kuriame nebuvo apelianto pagrindinėje byloje pavardės.

41. Šioje byloje pateiktose pastabose Parlamentas ir (iš esmės) Komisija sutinka su šiais argumentais. Taip pat atrodytų, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą tokios pozicijos laikosi jį pateikęs nacionalinis teismas.

¹⁹ Terminologija oficialiosiomis kalbomis skiriasi, todėl terminus „membre du Parlement“ ir „député au Parlement“ vartoju kaip sinonimus [lietuvių k. abiem atvejais verčiama „Parlamento narys“].

42. Aš su šiais argumentais nesutinku dėl toliau išdėstytų priežasčių.

Ižanginės pastabos

43. Pagal ESS 14 straipsnio 2 dalį Parlamentą sudaro Sąjungos piliečių atstovai. Pagal ESS 14 straipsnio 3 dalį jie renkami remiantis tiesiogine visuotine rinkimų teise. Šiuos rinkimus reglamentuoja 1976 m. akto nuostatos. Šiame akte numatyta, kad, išskyrus jame suderintus klausimus, rinkimų procesą reglamentuoja valstybių narių nacionalinės teisės aktai (minėto akto 8 straipsnis). Ši nuoroda į nacionalinę teisę, be paties rinkimų proceso, susijusi su tokiais klausimais, kaip teisė balsuoti ir būti kandidatu, rinkimų teisėtumo kontrole, ir iš dalies su pareigų nesuderinamumo atvejais.

44. Vis dėlto Parlamento narių, kaip Sąjungos piliečių atstovų, išrinktų per tiesioginius rinkimus, ir Sąjungos institucijos narių, statusą gali reglamentuoti tik Sąjungos teisė. Jeigu Parlamento narių statusą būtų leista reglamentuoti valstybių narių nacionalinės teisės aktais, tai paveiktų ne tik Parlamento nepriklausomumą nuo valstybių narių, bet ir visos Sąjungos teisinės sistemos autonomiją.

45. Parlamento nario statuso įgijimo klausimą reikia vertinti būtent atsižvelgiant į institucinį nepriklausomumą ir teisinę autonomiją.

Tiesioginis rinkimų pobūdis

46. Pirma, argumentas, kad Parlamento nario statusas įgyjamas tik įvykdžius nacionalinėje teisėje įtvirtintus formalumus, pvz., davus priesaiką, mano nuomone, prieštarauja pačiai tiesioginės visuotinės rinkimų teisės ir atstovavimo įgaliojimų sampratai. Iš tiesų tokio statuso įgijimą gali lemti tik rinkėjų balsai, ir neturėtų būti keliami sąlyga vėliau atlikti tam tikrus formalumus – kaip matyti iš šios bylos, tai, ar tokie formalumai bus įvykdyti, ne visuomet priklauso tik nuo paties išrinkto asmens. Rinkėjai išrenka Parlamento narius, o ne „kandidatus tapti nariais“. Jų balsais išreikštam sprendimui nereikia jokio „pripažinimo“ ar „patvirtinimo“.

47. Suprantama, Parlamento nario statusui ir jo suteikimui taikomi tam tikri reikalavimai ir formalūs apribojimai: numatyti kandidatų atrankos kriterijai, pareigų nesuderinamumo atvejų nebuvimas ir rinkimų teisėtumas. Vis dėlto tai objektyvios aplinkybės, susijusios su išrinkto asmens savybėmis ar rinkimų proceso kokybe. Jeigu šių reikalavimų nesilaikoma, įgyti ar išsaugoti mandatą tampa teisiškai neįmanoma, ir tai gali lemti pirmalaikį kadencijos nutraukimą.

48. Taip pat tiesa, kad skirtingose parlamentinėse sistemose numatyti skirtingi formalūs reikalavimai, kuriuos parlamentarai turi įvykdyti prieš faktiškai pradėdami eiti savo pareigas – tai gali būti pareiga duoti priesaiką, deklaruoti finansinius interesus ar kt. Vis dėlto tai reikalavimai, taikomi Parlamento nariams, t. y. asmenims, jau įgijusiems šį statusą. Tad nuo jų nepriklauso to statuso įgijimas – jį gali lemti tik rinkimuose išreikšta tautos valia²⁰.

49. Taigi rezultatų paskelbimas yra veiksmas, kuriuo baigiasi rinkimų procesas ir kuris reiškia, kad išrinkti asmenys įgijo mandatą²¹. Visi vėlesni formalumai, išskyrus galimą rinkimų pripažinimą neteisėtais, yra tik deklaratyvaus pobūdžio ir negali lemti mandato įgijimo.

20 Dėl šio skirtumo tarp Parlamento nario įgaliojimų įgijimo ir vykdymo žr., be kita ko, Avril, P., Gicquel, J., *Droit parlementaire*, Montchrestien, Paris, 2004, p. 35 ir 36, ir Grajewski, K., *Status prawny posła i senatora*, Wydawnictwo Sejmowe, Varsovie, 2016, p. 12.

21 Kaip pavyzdį žr. Prancūzijos teisėje: Gicquel, J., Gicquel, J.-E., *Droit constitutionnel et institutions politiques*, LGDJ, Paris, 2015, p. 678; Lenkijos teisėje – Gierach, E., leidinyje: Safjan, M., Bosek, L., *Konstytucja RP. Komentarz*, C.H.Beck, Varsovie, 2016, 2 t., p. 329 ir 330; Ispanijos teisėje: Álvarez Conde, E., Tur Ausina, R., *Derecho constitucional*, Tecnos, Madrid, 2013, p. 557 ir paskesni.

50. Tad galiu sutikti, kad pagal Ispanijos teisę Rinkimų kodekso 224 straipsnyje numatyta Ispanijoje išrinktų Parlamento narių pareiga prisiekti laikytis Ispanijos Konstitucijos gali būti sąlyga šiems nariams pradėti faktiškai eiti savo pareigas²². Tačiau tai negali lemti jų Parlamento nario statuso, o kartu ir su juo susijusių privilegijų, įskaitant imunitetą, įgijimo. Požiūris, kad Parlamento nario statusą, o kartu ir su juo susijusias privilegijas, įskaitant imunitetą, įgyja tik asmenys, netrukdomi faktiškai pradėję eiti savo pareigas, lemtų užburtą ratą: išrinktas asmuo negalėtų pasinaudoti imunitetu, nes neturėtų Parlamento nario statuso, tačiau negalėdamas pasinaudoti imunitetu, neturėtų galimybes įvykdyti reikalavimų, kuriuos įvykdęs galėtų įgyti tą statusą ir su juo susijusį imunitetą. Tad trukdymas asmeniui, teisėtai išrinktam eiti viešąsias pareigas, duoti priesaiką, kurią reikalaujama duoti, kad jis galėtų pradėti eiti tas pareigas, yra tobulas būdas užkirsti kelią šiam asmeniui eiti tokias pareigas, nepaisant asmenų valios, kurie pagal teisės aktus turi įgaliojimus suteikti šį statusą.

51. Pagal Europos Parlamento darbo tvarkos taisyklių 3 straipsnį Parlamento narių įgaliojimų patikrinimo procedūra grindžiama tuo, kad valstybių narių kompetentingos institucijos praneša išrinktų asmenų pavardes. Vadovaujantis logika, Parlamentui turėtų būti oficialiai pranešama apie rinkimų rezultatus, nes jis neturėtų privalėti vartyti kiekvienos valstybės narės oficialiojo leidinio, kad sužinotų šią informaciją. Tad šis pranešimas yra tik techninis veiksmas, kuris, priešingai nei, be kita ko, tvirtina Komisija, negali lemti mandato įgijimo. Beje, preziumuojama, kad šiame pranešime tiksliai atspindimi rinkimų rezultatai, nes pagal Parlamento darbo tvarkos taisyklių 3 straipsnio 3 dalies antrą pastraipą įgaliojimų patikrinimas grindžiamas „kiekvienos valstybės narės oficialiu pranešimu, kuriame pateikiami visi rinkimų rezultatai, patikslinamos išrinktų kandidatų <...> pavardės“. Be to, pagal 1976 m. akto 12 straipsnį siekdamas patikrinti savo narių įgaliojimus Parlamentas atsižvelgia į „valstybių narių *oficialiai paskelbtus* rinkimų rezultatus²³“. Tačiau, kadangi 1976 m. aktas yra norminis teisės aktas, jis turi viršenybę Parlamento darbo tvarkos taisyklių atžvilgiu²⁴.

Atitiktis 1976 m. aktui

52. Antra, Ispanijos teisėje numatytas reikalavimo duoti priesaiką laikytis Ispanijos Konstitucijos neįvykdymo padarinys, t. y. paskelbimas apie (laikina) laisvą nario mandatą ir su juo susijusių privilegijų taikymo sustabdymas, kol šis reikalavimas bus įvykdytas, mano nuomone, nesuderinamas su reikšmingomis 1976 m. akto nuostatomis.

53. Nors šiuo aktu valstybėms narėms pavedama rengti rinkimus į Parlamentą, juo neleidžiama joms laisvai disponuoti narių mandatais. Be abejo, valstybės narės visų pirma turi kompetenciją patikrinti rinkimų teisėtumą. Tai atrodo logiška, nes būtent jos atsakingos už balsavimo surengimą. Jeigu nustatomi pažeidimai, rinkimai ir jų rezultatai gali būti anuliuoti; iš esmės tai reikštų balsavimą iš naujo. Taip pat valstybės narės gali konstatuoti, kad Parlamento nario mandatas panaikinamas. Be kita ko, jis gali būti panaikintas dėl nario neatitikties kriterijams ar dėl pareigų nesuderinamumo su Parlamento nario mandatu.

22 Mano nuomone, šis reikalavimas net kelia abejonių dėl atitikties Sąjungos teisei, pirmiausia atsižvelgiant į ESS 14 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį: „Europos Parlamentą sudaro *Sąjungos piliečių atstovai*“ (pasviruoju šriftu išskirta mano). Tačiau, kadangi nagrinėjama byla susijusi ne su pačiu šiuo reikalavimu, o su jo neįvykdymo padariniais, į šią problemą nesigilinsiu.

23 Pasviruoju šriftu išskirta mano. Taip pat atrodytų iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, ypač tos, kurią savo rašytinėse pastabose nurodė Ispanijos vyriausybė ir Komisija: 2005 m. liepos 7 d. Sprendimas *Le Pen / Parlamentas* (C-208/03 P, EU:C:2005:429) ir 2009 m. balandžio 30 d. Sprendimas *Italija ir Donnici / Parlamentas* (C-393/07 ir C-9/08, EU:C:2009:275). Šiose bylose buvo nagrinėjami konkretūs atvejai, susiję atitinkamai su mandato netekimu po to, kai buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis, ir su mandato atsisakymu, vėliau atšauktu. Atitinkamos valstybės narės kompetentingos institucijos paskelbtas pranešimas apie rinkimų rezultatus (ar mandato netekimą) nesiskyrė nuo Parlamentui išsiųsto pranešimo. Be to, nagrinėjama byla susijusi ne su Parlamento galimai vykdytina valstybės narės paskelbtų ar praneštų rinkimų rezultatų kontrole, o su nacionalinio teismo atliekamu į Parlamentą išrinkto asmens statuso vertinimu.

24 Šiuo klausimu žr. 2009 m. balandžio 30 d. Sprendimą *Italija ir Donnici / Parlamentas* (C-393/07 ir C-9/08, EU:C:2009:275, 48 punktą).

54. Vis dėlto nagrinėjamoje byloje nesusiklostė nė viena iš šių aplinkybių, bent jau iki tol, kol buvo paskelbtas 2019 m. spalio 14 d. nuosprendis. Iš tiesų tai, kad apeliantas pagrindinėje byloje nedavė priesaikos, lėmė ne jo mandato panaikinimą, o paties prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo žodžiais, „laikiną [jo faktinio įgijimo] atidėjimą, kol, atsižvelgiant į bylos baigtį, išnyks kliūtys įgyti Parlamento nario statusą“. Tačiau nei 1976 m. akte, nei jokiaje kitoje Sąjungos teisės nuostatoje nenumatyta valstybių narių kompetencija (laikina) neapibrėžtam laikotarpiui, kuris gali tęstis visą kadencijos trukmę, sustabdyti Parlamento nario įgaliojimus.

Ispanijos teisė

55. Trečia, man neatrodo, jog teiginys, kad Rinkimų kodekso 224 straipsnyje numatyta pareiga prisiekti laikytis Ispanijos Konstitucijos yra rinkimų proceso dalis, kyla iš pačios Ispanijos teisės.

56. Ši pareiga Rinkimų kodekso 108 straipsnio 8 dalyje iš tiesų numatyta visiems išrinktiems asmenims. Vis dėlto pagal šį straipsnį priesaiką reikalaujama duoti „tuo momentu, kai pradedama eiti pareigas, siekiant įgyti visus su jomis susijusius įgaliojimus“. Tad, priešingai, nei per teismo posėdį teigė Ispanijos vyriausybė, minėtame straipsnyje nenurodyta, kad aptariama pareiga yra mandato įgijimo sąlyga.

57. Be kita ko, ši išvada patvirtinta, kiek tai susiję su asmenimis, išrinktais į *Cortes Generales* (Ispanijos parlamentas). Aptariama pareiga reglamentuojama kiekvienų Ispanijos parlamento rūmų statute. Iš esmės kiekvienas Parlamento narys duoda priesaiką atitinkamuose rūmuose per pirmąjį plenarinį posėdį. Tačiau Parlamento nariai gali įvykdyti šią pareigą per tris plenarinius posėdžius, tik po to pranešama apie laisvą mandatą.

58. Tad, mano nuomone, akivaizdu, kad tai formalumas, kurį turi atlikti Ispanijos Parlamento nariai – tik jiems taikomos statutų nuostatos ir tik jie gali dalyvauti Ispanijos parlamento rūmų plenariniuose posėdžiuose. Nors šis formalumas gali būti faktinio pareigų vykdymo sąlyga, jis niekaip nelemia mandato įgijimo, nes mandato įgijimas priklauso tik nuo rinkimų rezultatų.

59. Tai aiškiai patvirtino *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis Teismas), kuris dėl reikalavimo duoti priesaiką laikytis Ispanijos Konstitucijos konstatavo, kad „[g]alimas jo neįvykdymas lemia ne Deputatų Rūmų ar Senato nario statuso netekimą, nes šis statusas suteikiamas tik rinkimais, o tik laikiną negalėjimą eiti su šiuo statusu susijusių pareigų“²⁵. Tad kalbama apie Parlamento nario įgaliojimų vykdymą, o ne apie mandato įgijimą.

60. Vis dėlto, nors tai nustatyta Ispanijos Parlamento nariams, nemanau, kad galėtų būti kitaip Europos Parlamento narių atveju. Deputatų Rūmų ar Senato nariui nustatyto formalus reikalavimo, lemiančio faktinį pareigų užėmimą, t. y. duoti priesaiką laikytis Ispanijos Konstitucijos, pobūdis negali staiga pakisti ir jis negali tapti būtinu rinkimų proceso etapu, turinčiu lemiamą reikšmę Europos Parlamento nario mandato įgijimui.

Nevienodas Parlamento narių vertinimas, palyginti su nacionalinio Parlamento nariais

61. Galiausiai, ketvirta, kad galėtume pereiti prie klausimų, tiesiogiai susijusių su Protokolo 9 straipsnio aiškinimu, pažymėtina, kad teiginys, jog reikalavimo duoti priesaiką laikytis Ispanijos Konstitucijos įvykdymas yra Ispanijoje išrinktų Parlamento narių mandato įgijimo sąlyga, reikštų, kad Parlamento narių ir paties Parlamento padėtis yra daug nepalankesnė nei Ispanijos parlamento ir jo narių, kiek tai susiję su galimybe naudotis parlamentiniu imunitetu ir įgaliojimais panaikinti ar ginti šį imunitetą.

²⁵ 1990 m. birželio 21 d. Nutarimas 119/1990 (ES:TC:1990:119) (išversta mano). Taip pat žr. šio nutarimo komentarą: Santaolalla López, F., „El juramento y los reglamentos parlamentarios“, *Revista española de derecho constitucional*, n° 30/1990, p. 149. Šio autoriaus teigimu, tai, kad reikalavimas duoti priesaiką laikytis Konstitucijos nelemia Parlamento nario mandato įgijimo, yra „bendrai pripažinta ir neverta to plačiau komentuoti“.

62. Ispanijos Parlamento nariai paprastai duoda šią priesaiką atitinkamuose parlamento rūmuose per pirmąjį plenarinį posėdį, kuriame dalyvauja. Šios priesaikos davimas reglamentuojamas kiekvienų parlamento rūmų statutu. Taigi tai yra kiekvienų atitinkamų rūmų vidaus procedūra, į kurią nesikiša jokia trečioji institucija. Be to, kaip jau nurodžiau, ši pareiga yra ne Parlamento nario statuso įgijimo, o tik visų su juo susijusių įgaliojimų vykdymo sąlyga. Bet kuriuo atveju, kiek tai susiję su Deputatų Rūmais, jų nario naudojimosi privilegijomis sustabdymo sankcija taikoma tik po to, kai įvyksta trys plenariniai posėdžiai ir jis per juos neįvykdo aptariamų pareigų²⁶. Nėra aišku, ar šis suspendavimas būtų taikomas ir parlamentiniam imunitetui²⁷.

63. Europos Parlamento narių atveju priesaika duodama su Parlamentu nesusijusioje įstaigoje – Centrinėje rinkimų komisijoje, ir Parlamentui nesuteikta galimybė tam paprieštarauti. Europos Parlamento nariui (ar, Rinkimų kodekso 224 straipsnio žodžiais, „išrinktam kandidatui“) neįvykdžius šios pareigos net ir dėl priežasčių, nepriklausančių nuo jo valios, jo nario vieta nedelsiant ir automatiškai paskelbiama laisva, nes jo pavardė net nepranešama Parlamentui kartu su išrinktų asmenų pavardėmis ir, kaip buvo nurodyta, jam netaikomas parlamentinis imunitetas.

64. Vis dėlto vadovaujantis Protokolo 9 straipsnio pirmos pastraipos a punktu Parlamento nariai savo valstybės teritorijoje naudojami „imunitetais, kurie toje valstybėje yra suteikiami Parlamento nariams“, o kompetenciją atšaukti šį imunitetą pagal Protokolo 9 straipsnio trečią pastraipą turi Parlamentas. Vis dėlto man neatrodo, kad šis imunitetas galėtų būti laikomas tuo pačiu, kuris suteikiamas nacionalinio Parlamento nariams, jeigu šio nario statuso įgijimo sąlygos prieš suteikiant imunitetą nėra lygiavertės.

Išvada ir baigiamosios pastabos

65. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad, priešingai, nei teigia šios išvados 40 ir 41 punktuose minėtos šalys, priesaikos laikytis Ispanijos Konstitucijos davimas nėra rinkimų į Europos Parlamentą Ispanijoje etapas, ir šį procesą reikia laikyti užbaigtu, kai oficialiai paskelbiami rezultatai. Taigi Parlamento nario statusas laikytinas įgytu vien dėl rezultatų paskelbimo, ir būtent nuo to momento.

66. Be to, remiantis prašyme priimti prejudicinį sprendimą ir Ispanijos vyriausybės pastabose pateikta informacija, apeliando pagrindinėje byloje įgaliojimai, susiję su renkamomis pareigomis nacionalinėse institucijose (Regioniniame Katalonijos parlamente ir Ispanijos parlamento žemuosiuose rūmuose) buvo sustabdyti vadovaujantis Baudžiamojo proceso kodekso 384bis straipsniu.

67. Priešingai, nei teigia Ispanijos vyriausybė, atrodo aišku, kad šis suspendavimas negali būti taikomas apeliantui pagrindinėje byloje kaip Parlamento nariui. Žinoma, Parlamento nariai renkami valstybės narėse, laikantis jų nacionalinėje teisėje nustatytos tvarkos, kurios tam tikri aspektai suderinti 1976 m. akte. Pagal Sutartį valstybėms narėms vietos Parlamente šiuose rinkimuose padalytos „[proporcingai, mažėjančia tvarka]“ (ESS 14 straipsnio 2 dalies trečias sakiny). Dėl šios priežasties valstybės narės, be visiškai procedūrinių nuostatų, taiko ir susijusias savo teisės normas, be kita ko, kiek tai susiję su kandidatų atrankos kriterijais. Taip pat Parlamento nariams, išrinktiems atitinkamoje jų teritorijoje, jos gali taikyti savo teisės normas dėl pareigų nesuderinamumo ir išplėsti 1976 m. akto 7 straipsnyje pateiktą pareigų nesuderinamumo atvejų sąrašą. Natūralu ir tai, kad būtent valstybių narių nacionalinė teisė reglamentuoja rinkimų teisėtumo kontrolę.

68. Vis dėlto nuo to momento, kai Parlamento nariai išrenkami, jie turi pagal Sąjungos teisę reglamentuojamą mandatą, kurio valstybės narės negali nei atšaukti, nei apriboti be tiesiogiai toje teisėje numatytų įgaliojimų. Tačiau vien tai, kad Parlamento nario mandato galiojimas baigiasi prieš sueinant įprastam terminui, jeigu tai nėra atsisakymo ar mirties atvejis, yra mandato panaikinimas

²⁶ Dėl Ispanijos Parlamento narių priesaikos davimo žr., be kita ko, Alvarez Conde, E., Tur Ausina, R., *op. cit.*, p. 571 ir 572.

²⁷ Žr. Santaolalla López, F., *Derecho palamentario español*, *op. cit.*, p. 113. Šio autoriaus teigimu, toks aiškinimas galėtų prieštarauti Ispanijos Konstitucijai, pagal kurią imunitetas taikytinas kadencijos laikotarpiu, t. y. nuo išrinkimo.

(1976 m. akto 13 straipsnio 1 dalis). Šį panaikinimą gali lemti valstybės narės, kurioje atitinkamas Parlamento narys buvo išrinktas, nacionalinės teisės normos. Tai normalu, nes Europos Parlamento nario mandatas paprastai panaikinamas dėl to, kad suinteresuotasis asmuo nebeatitinka numatytų atrankos kriterijų, arba dėl to, kad paaiškėja pareigų nesuderinamumas; abu šie aspektai (antrasis iš dalies) reglamentuojami pagal valstybių narių nacionalinę teisę.

69. 1976 m. akte valstybėms narėms neleidžiama suspenduoti Parlamento nario mandato ar su juo susijusių privilegijų, neatsižvelgiant į tai, ar tas narys išrinktas toje, ar kitoje valstybėje narėje²⁸, ir nesvarbu, dėl kokių priežasčių. Išskyrus 1976 m. akto 13 straipsnio 1 dalyje numatytus mandato galiojimo pasibaigimo atvejus, Parlamento narys išlaiko šį statusą visą įprastą kadencijos trukmę.

70. Apibendrinant šią dalį pažymėtina, kad asmuo, kurį valstybės narės, kur vyko rinkimai, kompetentinga institucija oficialiai paskelbė išrinktu į Europos Parlamentą, vien dėl šio fakto, ir būtent nuo šio momento, įgyja Parlamento nario statusą, neatsižvelgiant į jokių tolesnius formalumus, kuriuos asmuo turės įvykdyti, vadovaujantis Sąjungos teisės ar atitinkamos valstybės narės nacionalinės teisės nuostatomis. Toks asmuo išlaiko šį statusą visą kadencijos trukmę, išskyrus 1976 m. akto 13 straipsnio 1 dalyje nurodytus mandato pasibaigimo atvejus.

Parlamento narių imunitetas

71. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismui pateikė tris prejudicinius klausimus dėl Protokolo 9 straipsnio aiškinimo. Konkrečiau kalbant, pirmasis ir antrasis klausimai susiję su šio Protokolo 9 straipsnio pirmos pastraipos a punkto taikymu laiko ir asmenų atžvilgiu. Trečiasis klausimas susijęs su minėto Protokolo 9 straipsnio antros pastraipos taikytinumu ir apimtimi.

Ižanginės pastabos

72. Parlamento narių imunitetas numatytas Protokolo 8 ir 9 straipsniuose.

73. Protokolo 8 straipsnyje įtvirtinta Parlamento narių apsauga nuo patraukimo atsakomybėn už einant pareigas pareikštas nuomones ir balsavimą (materialinis imuniteto aspektas). Akivaizdu, kad nagrinėjamoje byloje šis straipsnis netaikytinas.

74. Protokolo 9 straipsnyje įtvirtinta Parlamento narių neliečiamybė (procesinis imuniteto aspektas). Pagal 9 straipsnio pirmos pastraipos a punktą jo nariai savo valstybės teritorijoje naudojami imunitetais, kurie toje valstybėje yra suteikiami Parlamento nariams²⁹. Būtent dėl šios nuostatos pateikti du pirmieji prejudiciniai klausimai. Pagal šio Protokolo 9 straipsnio pirmos pastraipos b punktą minėti nariai kitose valstybėse narėse naudojami „imunitetu nuo bet kokios sulaikymo priemonės ir patraukimo atsakomybėn“. Pagal minėto Protokolo 9 straipsnio antrą pastraipą imunitetas taip pat galioja

²⁸ Vadovaujantis logika, suspendavimas dėl pareiktų kaltinimų nusikalstamos veikos padarymu, koks numatytasis Baudžiamojo proceso kodekso 384bis straipsnyje, galėtų būti taikomas Europos Parlamento nariui, išrinktam kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje vykdomas jo baudžiamasis persekiojimas.

²⁹ Atrodo, kad kai šioje nuostatoje minimi „imunitetai“, turimos omenyje visos parlamentinio imuniteto formos, įskaitant apsaugą nuo patraukimo atsakomybėn (materialinį imuniteto aspektą). Tačiau, mano nuomone, toks aiškinimas nebūtų prasmingas. Pirmą, pagal valstybių narių teisę apsauga nuo patraukimo atsakomybėn paprastai ribojama veikomis, padarytomis vykdant Parlamento nario pareigas. Tačiau pagal 1976 m. akto 7 straipsnio 2 dalį Parlamento nario pareigos nesuderinamos su nacionalinio Parlamento nario pareigomis. Taigi nacionalinėje teisėje numatyta apsauga nuo patraukimo atsakomybėn bet kuriuo atveju negali būti taikoma Parlamento nariams. Jų atžvilgiu ta pati apsauga numatyta Protokolo 8 straipsnyje. Antra, būtų netikslinga apsaugą nuo patraukimo atsakomybėn suteikti tik Parlamento sesijų laikotarpiu ir leisti patraukti atsakomybėn už nuomonę, pareikštą vykdant Parlamento nario pareigas pasibaigus šioms sesijoms. Kad būtų veiksminga, apsauga nuo patraukimo atsakomybėn neturėtų būti apribota laiko. Galiausiai, trečia, ši apsauga yra absoliutus imunitetas, tad būtų nesuderinama su Protokolo 9 straipsnio trečioje pastraipoje numatytais Parlamento įgaliojimais atšaukti imunitetą. Todėl manau, kad Protokolo 9 straipsnio pirmos pastraipos a punktas turėtų būti aiškinamas kaip apimantis tik neliečiamybę (procesinį imuniteto aspektą).

Parlamento nariams vykstant į Parlamento susitikimų vietą arba grįžtant iš jos. Dėl šios nuostatos pateiktas trečiasis prejudicinis klausimas. Pagal Protokolo 9 straipsnio trečią pastraipą šio straipsnio pirmos pastraipos a ir b punktuose bei antroje pastraipoje numatyta imunitetą Europos Parlamentas gali atšaukti. Tai išimtinė kompetencija, nesuteikta jokiai kitai nacionalinei ar Sąjungos institucijai.

75. Šiuo metu galiojančios Protokolo 9 straipsnio pirmos pastraipos tekstas praktiškai nepasikeitė nuo tada, kai buvo priimtas 1951 m. Europos anglių ir plieno bendrijos Protokolas dėl privilegijų ir imunitetų. Sutinku su doktrinoje reiškiamu nuomone, kad nuorodos į nacionalinę teisę, kiek tai susiję su Parlamento narių imunitetu savo pačių valstybėse narėse, likusios nuo laikotarpio, kai Asamblėjos nariai buvo ir nacionalinių parlamentų nariai. Tuomet pagal nacionalinę teisę jie jau naudojosi imunitetu, taigi nereikėjo pridėti dar vieno. Šis sprendimas buvo atgyvenęs jau tada, kai Parlamento nariai pradėti rinkti tiesioginiuose rinkimuose, o juo labiau tokiu laikytinas nuo tada, kai uždrausta turėti abu mandatus. Be to, jis stipriai kritikuojamas ir pats savaime, ir kaip nevienodą požiūrį lemiantis veiksnys³⁰.

76. Pažymėtina, kad paties Parlamento teikti siūlymai suvienodinti Parlamento narių imunitetą nebuvo priimti³¹.

77. Vis dėlto Protokolo 9 straipsnio pirmos pastraipos a punktą reikia aiškinti taip, kad būtų išlaikytas Parlamento narių statuso nuoseklumas ir vientisumas.

Dėl pirmojo prejudicinio klausimo: pagal Protokolo 9 straipsnio pirmos pastraipos a punktą suteikiamos apsaugos trukmė

78. Pagal Protokolo 9 straipsnio pirmą pastraipą jame numatytas imunitetas taikomas „Europos Parlamento <...> sesijų metu“. Ši nuostata apima ir nacionalinėje teisėje numatytą imunitetą (minimą šio Protokolo 9 straipsnio pirmos pastraipos a punkte), ir „europinį“ imunitetą (nurodytą minėto Protokolo 9 straipsnio pirmos pastraipos b punkte). Iš tiesų, nors nacionalinėje teisėje numatyto imuniteto turinys priklauso nuo tos teisės, apsaugos trukmę Sąjungos teisė reglamentuoja vienodai visiems Parlamento nariams. Kadangi valstybių narių teisės aktai skiriasi, kiek tai susiję su parlamentinio imuniteto taikymo apimtimi laiko atžvilgiu, kitoks aiškinimas lemtų tik dar nevienodesnį Parlamento narių vertinimą pagal tai, kurioje valstybėje narėje jis išrinktas. Taigi Parlamento „sesijų“ sąvoką reikia aiškinti kaip savarankišką Sąjungos teisės sąvoką³².

79. Pagal SESV 229 straipsnį Parlamentas renkasi į metines sesijas. Pirmoji naujai išrinkto Parlamento sesija prasideda pirmąjį antradienį, praėjus vienam mėnesiui nuo rinkimų laikotarpio pabaigos (1976 m. akto 11 straipsnio 3 dalis)³³. Nustatyti metinių sesijų pabaigą pavesta Parlamentui vidaus organizavimo priemonėmis. Pagal dabartinę praktiką sesija atitinka vienu metų laikotarpį, todėl Parlamento sesijos vyksta nepertraukiamai³⁴. Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, kad „sesijų“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal Protokolo 9 straipsnio pirmą pastraipą, apima visą šį laikotarpį, neatsižvelgiant į tai, ar faktiškai vyksta Parlamento posėdžiai³⁵.

30 Žr., be kita ko, Corbett, R., Jacobs, F., Neville, D., *The European Parliament*, John Harper Publishing, Londonas, 2016, p. 76 ir 77; Hardt, S., *op. cit.*, p. 45; Lis-Starowicz, D., Galster, J., „Immunitet posła do Parlamentu Europejskiego“, *Przegląd sejmowy*, 2006/6, p. 9, ir Schulz-Bleis, Ch., *Die parlamentarische Immunität der Mitglieder des Europäischen Parlaments*, Duncker&Humblot, Berlin, 1995, p. 29 ir paskesni.

31 Žr., be kita ko, 1983 m. rugsėjo 15 d. Parlamento rezoliuciją dėl Europos Parlamento narių statuto (OL C 277, 1983, p. 135) ir Protokolo (Nr. 7) peržiūros projektą (COM(84) 666) bei Europos Parlamento narių G. H. Donnez (A2-0121/86) ir W. Rothley (A5-0193/03) pranešimus.

32 1986 m. liepos 10 d. Sprendimas *Wybot* (149/85, EU:C:1986:310, 11–13 punktai).

33 Devintosios kadencijos Parlamento pirmoji sesija prasidėjo 2019 m. liepos 2 d.

34 Žr. devintosios kadencijos Parlamento darbo tvarkos taisyklių 153 straipsnio 2 dalį.

35 1986 m. liepos 10 d. Sprendimas *Wybot* (149/85, EU:C:1986:310, rezoliucinė dalis).

80. Tad į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti: Parlamento sesijų, kaip jos suprantamos pagal Protokolo 9 straipsnio pirmą pastraipą, trukmė pradedama skaičiuoti nuo naujai išrinkto Parlamento pirmosios sesijos pradžios, t. y. 1976 m. akto 11 straipsnio 3 dalyje numatytą dieną. Tą pačią dieną pradedama taikyti minėta Protokolo nuostata.

Dėl antrojo prejudicinio klausimo: Protokolo 9 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyto imuniteto taikymas asmenims

81. Antruoju prejudiciniu klausimu siekiama sužinoti, ar Protokolo 9 straipsnio pirmoje pastraipoje numatytas imunitetas taip pat taikomas asmeniui, išrinktam į Parlamentą, tačiau negalėjusiam pradėti eiti savo pareigų, nes neįvykdė Ispanijos teisėje numatyto reikalavimo duoti priesaiką.

82. Kaip nurodžiau šios išvados pirmojoje dalyje, asmuo, atsidūręs tokioje padėtyje, kokioje yra apeliantas pagrindinėje byloje, turi būti laikomas įgijusiu Parlamento nario mandatą ir atitinkamai Parlamento nario statusą. Taigi toks asmuo gali naudotis Protokolo 9 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyto imunitetu. Tačiau dar reikia nustatyti, nuo kurio momento toks Parlamento narys pradeda naudotis šiuo imunitetu.

83. Protokolo 9 straipsnio pirmoje pastraipoje numatytas imunitetas iš esmės taikomas Parlamento nariams nuo naujai išrinkto Parlamento pirmosios sesijos pradžios. Nuo to paties momento pradeda galioti Parlamento nario mandatas (1976 m. akto 5 straipsnio 2 dalis). Kadangi Parlamentas posėdžiauja nenutrūkstamai, aptariamo imuniteto taikymo trukmė sutampa su įgaliojimų trukme.

84. Pagal 1976 m. akto 5 straipsnio 2 dalį, siejamą su šio akto 5 straipsnio 1 dalimi, „kiekvieno“ Parlamento nario mandatas pradeda galioti prasidėjus pirmajai sesijai po rinkimų³⁶. Nei šioje, nei kurioje nors kitoje nuostatoje įgaliojimų pradžia nesusieta su Parlamento nario faktiniu dalyvavimu pirmojoje naujai išrinkto Parlamento sesijoje, faktiniu pradėjimu eiti pareigas apskritai ar kokia kita sąlyga. Todėl konstatuotina, kad Europos Parlamento nario, faktiškai nepradėjusio eiti savo pareigų, nes neįvykdė visų pagal nacionalinę teisę reikalaujamų formalumų, mandatas taip pat pradeda galioti, kai pradedama pirmoji naujai išrinkto Parlamento sesija. Nuo to paties momento šiam Parlamento nariui taikomas Protokolo 9 straipsnio pirmoje pastraipoje numatytas parlamentinis imunitetas.

Dėl trečiojo prejudicinio klausimo: Protokolo 9 straipsnio antra pastraipa

85. Trečiasis prejudicinis klausimas susijęs su Protokolo 9 straipsnio antros pastraipos aiškinimu.

86. Pagal šią nuostatą Parlamento narių imunitetas taip pat galioja jiems vykstant į Parlamento susitikimų vietą arba grįžtant iš jos. Pirmiausia svarbu tiksliai nustatyti šio imuniteto pobūdį.

87. Aptariamoje nuostatoje tai aiškiai nenurodyta; joje minimas tiesiog „imunitetas“. Mano nuomone, ši terminą reikia suprasti kaip nuorodą į Protokolo 9 straipsnio pirmos pastraipos a ir b punktuose numatytą imunitetą. Taigi į Parlamento susitikimų vietą vykstančiam ar iš jos grįžtančiam Parlamento nariui jo valstybėje narėje būtų taikomas imunitetas, suteikiamas Parlamento nariams toje valstybėje narėje.

88. Šį aiškinimą patvirtina tai, kad Protokolo 9 straipsnio trečioje pastraipoje, kurioje, be kita ko, aptariamas Europos Parlamento narių imuniteto atšaukimas, taip pat vartojamas terminas „imunitetas“, jo nepatikslinant. Tačiau neginčytina, kad kalbama apie šio Protokolo 9 straipsnio pirmoje pastraipoje numatytą imunitetą.

³⁶ Vienintelė akivaizdi išimtis – atvejai, kai asmenys pakeičia Parlamento narį, kurio įgaliojimai nutrūko pirma laiko.

89. Dėl Protokolo 9 straipsnio antroje pastraipoje numatyto imuniteto taikymo laiko atžvilgiu Teisingumo Teismas jau yra nustatęs, kad jis gali būti taikomas ir tuo metu, kai Parlamentas neposėdžiauja, t. y. po to, kai Parlamento sesija pasibaigia³⁷.

90. Manau, kad nėra priežasčių, dėl kurių šis imunitetas negalėtų būti taikomas ir prieš minėtą laikotarpį, taip pat prieš prasidedant pirmajai sesijai po rinkimų. Man atrodo, kad tai net būtų gana logiška, atsižvelgiant į tai, kad Parlamento nariai privalo atvykti į Parlamento susitikimų vietą prieš jų pradžią.

91. Nesutinku su Komisijos rašytinėse pastabose pateiktu ir per teismo posėdį pakartotu teiginiu, kad Protokolo 9 straipsnio antra pastraipa buvo svarbi tik praeityje, kai Parlamentas neposėdžiaudavo nepertraukiamai, ir nuo to laiko neteko aktualumo. Ši nuostata tebeegzistuoja ir ją reikia aiškinti atsižvelgiant ne į hipotetinius veiksnius, kurie būtų turėję reikšmės ankstesniame norminiame kontekste, bet į dabartines aplinkybes. Jeigu vadovautumėmės Komisijos logika, taip pat galėtume paskelbti pasenusia Protokolo 9 straipsnio pirmos pastraipos a punkte įtvirtintą nuorodą į nacionalinę teisę.

92. Tai iš tiesų reiškia, kad imunitetas taikomas net prieš prasidedant Parlamento narių įgaliojimams. Tačiau manęs tai nė kiek nešokiruoja. Ne vienos valstybės narės nacionalinėje teisėje numatyta, kad imunitetas taikomas nuo rinkimų rezultatų paskelbimo, nors patys įgaliojimai suteikiami ir pradedami vykdyti vėliau³⁸. Toks reglamentavimas visiškai atitinka Parlamento nario neliečiamybės tikslą – užtikrinti, kad Parlamentas galėtų visu pajėgumu pradėti darbą. Tad, kaip pripažįsta pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, galėtų kilti grėsmė, kad šis tikslas liks neįgyvendintas, jeigu paviešinus išrinktų Parlamento narių pavardes jiems nebūtų suteiktas imunitetas.

93. Taip pat reikia išaiškinti frazę „vykstant į Europos Parlamento susitikimų vietą“. Aiškinant griežtai pažodžiui, tai reikštų tik momentą, kai Parlamento narys vyksta į Parlamento susitikimų vietą. Tačiau, mano nuomone, dėl tokio riboto aiškinimo aptariama nuostata netektų prasmės.

94. Iš tiesų svarbiausia ne tai, kad Parlamento narys nebūtų sulaikytas, kai vyksta į Parlamento susitikimų vietą, bet tai, kad jis galėtų iš tiesų nuvykti į tą vietą, t. y. galėtų visiškai laisvai atlikti visus veiksmus, reikalingus, kad galėtų faktiškai pradėti eiti savo pareigas. Būtent taip Protokolo 9 straipsnyje numatytas Parlamento narių imunitetas būtų visapusiškai ir veiksmingai įgyvendintas. Imuniteto tikslas – Parlamento veiklos ir nepriklausomumo apsauga – nelemia reikalavimo, kad prieš prasidedant Parlamento sesijoms jo nariai būtų apsaugoti nuo bet kokių priemonių, kurios gali lemti jų baudžiamąjį persekiojimą, taikymo. Tačiau siekiant šio tikslo būtina jiems netrukdyti pradėti eiti savo pareigas, kai šios sesijos prasideda.

95. Dėl valstybės narės, kurioje atitinkamas Parlamento narys buvo išrinktas, pažymėtina, kad nacionalinės institucijos privalo netaikyti jokių priemonių, kuriomis būtų kliudoma atlikti šiuos veiksmus, ir sustabdyti jau paskirtų priemonių taikymą, išskyrus atvejus, kai Parlamentas atšaukia imunitetą. Žinoma, kadangi, kiek tai susiję su imuniteto turiniu, Protokolo 9 straipsnio pirmos pastraipos a punkte daroma nuoroda į nacionalinę teisę, ši pareiga apima tik priemones, susijusias su parlamentiniu imunitetu pagal tą nacionalinę teisę.

37 1986 m. liepos 10 d. Sprendimas *Wybot* (149/85, EU:C:1986:310, 25 punktas).

38 Kaip pavyzdį noriu nurodyti Lenkijos Konstitucijos 105 straipsnio 2 dalį, pagal kurią nuo rinkimų rezultatų paskelbimo draudžiamas Parlamento narių baudžiamasis persekiojimas, taip pat šios išvados 22 punkte cituotus Baudžiamojo proceso kodekso 751 ir 752 straipsnius.

Dėl 2019 m. spalio 14 d. nuosprendžio pasekmių

96. Primintina, kad šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant bylą dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo atsisakymo išimties tvarka suteikti apeliantui pagrindinėje byloje leidimą išeiti iš įkalinimo įstaigos, kad galėtų duoti priesaiką laikytis Ispanijos Konstitucijos, kurią reikalaujama duoti, siekiant pradėti faktiškai vykdyti Parlamento nario įgaliojimus.

97. Kadangi tą dieną, kai nagrinėjamoje byloje vyko viešas posėdis, buvo priimtas galutinis nuosprendis, kuriame apeliantas pagrindinėje byloje pripažintas kaltu, kyla abejonų dėl šio proceso dalyko, o kartu ir prašymo priimti prejudicinį sprendimą, tikslingumo.

98. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paliko savo nutartį dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nepakeistą ir nurodė, kad „[Teisingumo Teismo] atsakymas būtinas, neatsižvelgiant į tai, ar [O. Junqueras Vies] taikomas suėmimas, ar paskirta laisvės atėmimo bausmė“.

99. Vis dėlto problema kyla ne dėl apelianto pagrindinėje byloje kalinimo pagrįstumo, o dėl jam taip pat paskirtos papildomos bausmės – pilietinių teisių atėmimo. Remiantis turima informacija, ši bausmė, be kita ko, reiškia, kad netenkama bet kokių viešųjų įgaliojimų, įskaitant susijusius su renkamomis pareigomis, ir teisės būti kandidatu rinkimuose (pasyviosios rinkimų teisės)³⁹. Kadangi kandidatų į Europos Parlamento narius atitiktis atrankos kriterijams, kaip rinkimų reglamentavimo aspektas, priklauso nuo nacionalinės teisės⁴⁰, teisės būti renkamam atėmimas taip pat susijęs su teise būti renkamam į Parlamentą. Taigi pritaikius šią bausmę panaikinamas mandatas, kaip tai suprantama pagal 1976 m. akto 13 straipsnį.

100. Kadangi priėmus 2019 m. spalio 14 d. nuosprendį apelianto pagrindinėje byloje mandatas⁴¹ panaikintas, nematau prasmės nagrinėti klausimą, ar jam reikėjo suteikti aptariamą leidimą, nes bet kuriuo atveju jis nebegali duoti tos priesaikos.

101. Taigi man kyla abejonų dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos atsakyti į prejudicinius klausimus šioje byloje. Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 100 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį Teismas nagrinėja prašymą priimti prejudicinį sprendimą tol, kol tokį prašymą pateikęs teismas jo neatsiėmė. Tačiau pagal šio reglamento 100 straipsnio 2 dalį Teismas gali bet kada konstatuoti, kad nebetenkinamos jo jurisdikciją apibrėžiančios sąlygos. Pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso teikti atsakymus į klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo realiose valstybių narių teismuose nagrinėjamosiose bylose. Tad jeigu pagrindinė byla netenka aktualumo, Teismas netenka savo jurisdikcijos, nes jo atsakymas tebūtų hipotetinis.

102. 2019 m. spalio 14 d. nuosprendžio, siejant jį su 2019 m. gegužės 14 d. nutarties apimtimi, pasekmės yra tos, kad nors apeliantas pagrindinėje byloje buvo išrinktas Parlamento nariu ir, kaip išdėstiau šioje išvadoje, įgijo jo statusą (nors negalėjo faktiškai pradėti vykdyti savo įgaliojimų), vėliau baudžiamojoje byloje buvo pripažintas kaltu, ir Parlamentas neturėjo galimybės priimti sprendimo dėl jo parlamentinio imuniteto atšaukimo ar galimos apsaugos.

103. Vadovaujantis pažodiniu Protokolo 9 straipsnio aiškinimu, viskas teisinga. Savo valstybėje narėje Parlamento narys naudojasi nacionalinėje teisėje numatytu imunitetu ir jį aiškinti gali tik nacionaliniai teismai.

39 Remiantis *Consejo General del Poder Judicial* (Nacionalinė teismų taryba, Ispanija) interneto svetainėje paskelbtu informaciniu pranešimu, pilietinių teisių netekimas reiškia, kad galutinai atimamos visos viešosios privilegijos, įgaliojimai ir pareigos, įskaitant renkamą, taip pat nebegalima jų įgyti ar būti renkamam į viešąsias pareigas (žr. *código penal* (Baudžiamojo kodekso) 41 str.). Be to, pagal Rinkimų kodekso 6 straipsnio 2 ir 4 dalis laisvės atėmimo bausmės paskyrimas reiškia neatitiktį reikalavimams ir pareigų nesuderinamumą.

40 Šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 12 d. Sprendimą *Ispanija / Jungtinė Karalystė* (C-145/04, EU:C:2006:543, 78 punktą).

41 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti konkrečias 2019 m. spalio 14 d. nuosprendžio pasekmes.

104. Vis dėlto, kaip minėjau, Protokolo 9 straipsnio tekstas liko nepakitęs nuo tada, kai buvo priimta EAPB sutartis ir jos Protokolas Nr. 7. Tad, išskyrus šį Protokolą, visas norminis kontekstas pasikeitė.

105. Iš paprasto patariamojo ir kontroliuojančio susirinkimo Parlamentas tapo Sąjungos pagrindiniu politiniu ir teisėkūros organu, užtikrinančiu savo demokratinį legitimumą. Jį sudaro nebe valstybių narių tautų, bet Sąjungos piliečių atstovai. Šie atstovai deleguojami nebe nacionalinių parlamentų, bet renkami remiantis tiesiogine visuotine rinkimų teise. Dėl draudimo turėti du mandatus sustiprintas Parlamento nepriklausomumas nuo nacionalinių parlamentų.

106. Be to, rinkimų teisė tapo pagrindine teise, įtvirtinta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 39 straipsnio 2 dalyje. Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, kad Chartijos 39 straipsnio 2 dalis, pagal kurią „Europos Parlamento nariai renkami remiantis tiesiogine, visuotine rinkimų teise laisvu ir slaptu balsavimu“, yra „Sąjungos piliečių teisės balsuoti Europos Parlamento rinkimuose išraiška Chartijoje“⁴². Tad nors pagal Chartijos 39 straipsnio 2 dalį ginama aktyvioji Sąjungos piliečių rinkimų teisė (teisė balsuoti), ja taip pat turi būti ginama pasyvioji rinkimų teisė, t. y. teisė būti kandidatu rinkimuose ir būti išrinktam. Tiesioginė visuotinė rinkimų teisė neturėtų jokios vertės, jeigu kandidatai neturėtų teisės laisvai dalyvauti rinkimuose ir juos išrinkus vykdyti savo įgaliojimus bei prireikus pasinaudoti parlamentinio imuniteto suteikiama apsauga.

107. Atsižvelgiant į šiuo pokyčius, Protokolo 9 straipsnio pažodinis aiškinimas neatrodo tinkamas. Tad keltinas klausimas, ar šios nuostatos aiškinimas turėtų likti išalęs anglies ir plieno laikuose, ar vis dėlto reikėtų atsižvelgti į norminio ir institucinio konteksto evoliuciją.

108. Neginčijant Protokolo 9 straipsnio pirmos pastraipos a punkte esančios nuorodos į nacionalinę teisę, šiuo aiškiniu būtu galima pabrėžti Parlamento kompetenciją savo narių imuniteto klausimais. Šioje nuostatoje daroma nuoroda į nacionalinės teisės normas, kiek tai susiję su imuniteto turiniu, tačiau Parlamentui palikta laisvė taikyti šias normas. Todėl man atrodo normalu, kad nuo to momento, kai pagal valstybės narės nacionalinę teisę Parlamento nariams suteikiamas imunitetas, galimybę prašyti jį atšaukti turi vertinti nebe nacionaliniai teismai, o Parlamentas, kuris sprendžia dėl galimybės atšaukti ar ginti šį imunitetą.

Galutinė pastaba

109. Trečiajame prejudiciniame klausime prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat kelia klausimą dėl būtinybės pasverti interesus priimant sprendimą dėl galimo leidimo apelianui pagrindinėje byloje išeiti įkalinimo įstaigos. Vis dėlto priėmus 2019 m. spalio 14 d. nuosprendį šis klausimas neteko prasmės. Vienintelis likęs svarbus klausimas yra tas, ar tuo metu, kai buvo priimtas šis nuosprendis, apelianui pagrindinėje byloje, kaip Parlamento nariui, buvo taikomas imunitetas.

Išvada

110. Remdamasis tuo, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. Asmuo, kurį valstybės narės, kur vyko rinkimai, kompetentinga institucija oficialiai paskelbė išrinktu į Europos Parlamentą, vien dėl šio fakto, ir būtent nuo šio momento, įgyja Parlamento nario statusą, neatsižvelgiant į jokių tolesnius formalumus, kuriuos asmuo turės įvykdyti, pagal Sąjungos teisės ar atitinkamos valstybės narės nacionalinės teisės nuostatas. Toks asmuo išlaiko šį statusą visą kadencijos trukmę, išskyrus prie 1976 m. rugsėjo 20 d. Tarybos sprendimo 76/787/EAPB, EEB, Euratomas pridėto Akto dėl Europos Parlamento narių rinkimų remiantis tiesiogine visuotine

⁴² 2015 m. spalio 6 d. Sprendimas *Delvigne* (C-650/13, EU:C:2015:648, 44 punktas).

rinkimų teise, iš dalies pakeisto 2002 m. birželio 25 d. ir rugsėjo 23 d. Tarybos sprendimu 2002/772/EB, Euratomas, 13 straipsnio 1 dalyje nurodytus mandato pasibaigimo atvejus.

2. Parlamento sesijų, kaip jos suprantamos pagal Protokolo (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų, pridėto prie ES ir ESV sutarčių, 9 straipsnio pirmą pastraipą, trukmė pradedama skaičiuoti nuo naujai išrinkto Parlamento pirmosios sesijos pradžios, t. y. prie Sprendimo 76/787 pridėto Akto dėl Europos Parlamento narių rinkimų remiantis tiesiogine visuotine rinkimų teise, iš dalies pakeisto Sprendimu 2002/772, 11 straipsnio 3 dalyje numatytą dieną. Tą pačią dieną pradedama taikyti minėta Protokolo nuostata. Tas pats taikytina Parlamento nariui, faktiškai nepradėjusiam eiti savo pareigų, nes neįvykdė visų pagal nacionalinę teisę reikalaujamų formalumų.
3. Protokolo (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų 9 straipsnio antrą pastraipą, siejamą su šio Protokolo 9 straipsnio pirmos pastraipos a punktu, reikia aiškinti taip, kad, pasibaigus rinkimams prieš prasidedant pirmajai Parlamento sesijai, valstybės narės, kurioje buvo išrinktas Parlamento narys, institucijos privalo nesiimti jokių priemonių, kuriomis tam nariui būtų kliudoma atlikti veiksmus, reikalingus, kad galėtų faktiškai pradėti eiti savo pareigas, ir sustabdyti jau paskirtų priemonių taikymą, išskyrus atvejus, kai Parlamentas atšaukia imunitetą. Ši pareiga apima tik priemones, susijusias su parlamentiniu imunitetu pagal nacionalinę teisę
4. Nuo to momento, kai pagal valstybės narės nacionalinę teisę imunitetas suteikiamas nacionalinio Parlamento nariams, Protokolo (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų 9 straipsnio pirmos pastraipos a punktą, siejamą su šio Protokolo 9 straipsnio trečia pastraipa, reikia aiškinti taip, kad dėl galimybės atšaukti ar ginti vieno iš savo narių imunitetą turi spręsti Parlamentas.